

Huiszwaluw voelt zich weer thuis, boerenzwaluw boert achteruit

We zijn reeds het 5de jaar samen met de gemeente Roeselare betrokken bij het zwaluwproject. Tijd om een voorlopige balans op te maken. Hoewel nog een deel van de controlegegevens ontbreken, is in 2010 al een duidelijke tendens merkbaar. We hadden nog niet de kans deze informatie te vergelijken met telgegevens elders in Vlaanderen, hoewel er alarmerende persberichten over afname de ronde deden.

Eerst enkele cijfers: de respons van eigenaars (41) op de oproep voor medewerking kende dit jaar duidelijk een stijgend succes en lijkt omgekeerd evenredig met de aantals-evolutie van op de eerste plaats de boerenzwaluwen. Bij een aantal controles bleken ze wel op het appel verschenen te zijn, maar kwamen niet tot broeden. Waar we tot vorig jaar stelselmatig een kleine tot belangrijke afname bij beide soorten vast konden stellen, lijkt met de voorlopige telfinformatie van dit jaar het tij wat gekeerd bij huiszwaluwen, terwijl boerenzwaluwen het blijkbaar verder lastig krijgen.

Boerenzwaluwen

Het aantal nesten daalde in 4 jaar tijd van 108 tot 70 vorig jaar. In 2009 lagen die verspreid over 24 boerderijen, gemiddeld 2,9 nesten per locatie. Dit jaar waren er subsidieaanvragen bij 31 hoeven, waarvan we voorlopig voor 20 hoeven over alle gegevens beschikken. Met 47 succesvolle nesten daalt aantal koppels naar 2,6 per hoeve. Dit kan nog een duw in de goede richting krijgen wanneer alle tellingen binnen zijn. Ook hier weer een paar 'afvallers': wel boertjes te zien in het voorjaar, maar geen broedgeval meer. Het gaat meestal om plaatsen waar voordien nog slechts één paartje huisde. Van de sterkste kolonies van vorige jaren beschikken we nog niet over betrouwbare cijfers. Bij een babbel met de bewoners waren we aangenaam verrast over de inspanning die ze zich getroosten om een gemakkelijke toegang tot de (oude) nesten vrij te houden en nodeloze verstoring te vermijden. Zoals te verwachten nestelden ze meestal op minder dan 2,50m hoogte in bezette veestallingen, maar in enkele gevallen bevond het nest zich vrij hoog (6m en meer), o.a. in de nok van een loods.

Tweede broedsels konden we niet altijd vaststellen. Anderzijds vonden we nog een broedende zwaluw op 21 augustus. Na het kippen van de eieren komen daar nog eens 3 weken bij vooraleer de jongen vliegvlug zijn. Dan is het algauw voorbij half september: de kans dat ze de zwaluwtrein richting Afrika missen wordt zeer groot.

Voorlopige conclusie: kleinere kolonies, nestelsucces niet overweldigend, op meerdere plaatsen zijn de nestplaatsen al vroeg in de zomer verlaten. Wanneer we een totaalbeeld krijgen, nemen we die boertjes in een volgend nummer de zeker nog eens onder de loep.

Huiszwaluwen

Voor het eerst steeg het aantal aanvragen (10) voor die soort in 2010, net evenveel als bij het startjaar 2006. De gegevens voor 2010 zijn volledig voor de soort waardoor we een betrouwbare vergelijking kunnen maken. Honkvast als zwaluwen zijn, gaat het nog steeds over 2 locaties, nl. in het MPI-Sint Idesbald en de woonwijk Biezenhof. Beide sites liggen ongeveer 1 km van elkaar af, waarbij we een wisselwerking niet uitsluiten.

De grootste kolonie in het MPI is nog niet hersteld van de zware klap in 2008: toen was er een verlies in 2 jaar tijd van 57% (63 naar 27) van het aantal broedparen. Vorig jaar kreeg de kleinere vestiging in het Biezenhof een dreun (van 15 naar 7 nesten): het leek erop dat de huiszwaluwen er hun biezen zouden pakken. Maar samen met een licht herstel in 2009 voor het MPI, bleven in 2008 en 2009 het totale aantal nesten gelijk (telkens 42).

In het MPI Sint-Idesbald stelden we dit jaar een lichte daling vast (van 35 naar 32 nesten), maar verrassend een duidelijke toename van de bezetting in het Biezenhof: van 7 bezette nesten bij 5 woningen naar 19 bij 9 woningen. Een aantal nesten werden nieuwgebouwd en voor het eerst werden een kunstnest bij een aanpalende woonstraat in gebruik genomen. Hierbij is bekend dat ook het broedsucces kan stijgen, omdat er veel minder energie aan tijdrovende nestopbouw moet besteed worden. Dit is zeker een piste die we na dit broedseizoen naderbij bekijken en vanuit de gemeente/vereniging promoten en financieren.

In die wijk worden plaatsen met vaste mestplankjes vermeden bij keuze voor een nestplaats. Achteraf (als er al nestjongen zijn) aanbrachte plankjes lijken de oudervogels niet meer te hinderen. Voorwaarde is dat er voldoende aanvliegruimte, ongeveer 1 meter, tussen nest en mestplankjes vrij blijft. De vroegere vijandige houding tegen de vogels wegens mesthoopjes verminderde dit jaar sterk: nog op één plaats een wapperende plasticzak! Bij controle waren ze al aan een tweede nestronde bezig, en literatuur vermeldt zelfs soms 3 broedsels per stel! Wat dit voor de ouders betekent aan insectentransport in het broedseizoen kan je vermoeden, maar wellicht een paar kilo vliegen!

De plaatselijke oorzaken van afname/toename van beide kolonies zijn moeilijk te beoordelen. Wegens hun nabijheid gebruiken ze een vergelijkbaar, misschien wel hetzelfde voedselgebied. Zeker in de meest kwetsbare vestiging, het Biezenhof met veel eigenaars, leiden de beschermende en stimulerende maatregelen tot hoopgevende resultaten. In een recent verleden is dat anders geweest! We zijn zeker benieuwd als die trend zich verder doorzet en bevestigd wordt in omgevende regio's. Met het biodiversiteit charter dat we reeds aangingen en dit jaar nog met bepaalde gemeenten zullen ondertekenen, opent het kansen om voor die soort over volledige regionale cijfers te beschikken. Hiervoor komt onder meer Gits in aanmerking, waar (nog) een kleine kolonie huiszwaluwen bestaat.

We ronden graag af met een oproep: indien jullie zelf informatie hebt over vestigingen, ook historische, van huis- én boerenzwaluwen in ons werkingsgebied, laat ons dat zeker weten! natuur.mandelstreek@gmail.com, milieu@roeselare.be
Beide soorten verdienen meer dan een ruggesteun in een biodiversiteits anno 2010!

Dank aan alle eigenaars, Natuurpunttellers en de Roeselaarse milieudienst.

Tekst: Piet Desmet, Johan Plouvier